

نقش مصلحت در حفظ نظام در

فقه سیاسی

www.ketab.ir

مؤلف:

مصطفی رضایی

سرشناسه	: رضایی، مصطفی، ۱۳۷۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: نقش مصلحت در حفظ نظام در فقه سیاسی / مولف مصطفی رضایی.
مشخصات نشر	: قم: فروغ فردا، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۸۸۹-۴-۰-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۶۳] - ۱۷۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: فقه مقاصدی Maqāṣid (Islamic law) مصالح عمومی (فقه) -- ایران Pulitic interect (Islamic law) — Iran رفتار درست سیاسی -- ایران Political correctness — Iran
رده بندی کنگره	: BP۱۶۱/۷
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۶۹۵۵۶۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا	

عنوان کتاب: نقش مصلحت در حفظ نظام در فقه سیاسی

نویسنده: مصطفی رضایی

ناشر: انتشارات فروغ فردا

قطع: وزیری، تعداد صفحات: ۱۷۰ صفحه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۸۸۹-۴-۰-۰

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۱۰۰۰ عدد

قیمت: ۵۴۰۰۰ تومان

تاریخ انتشار: زمستان ۱۴۰۰

پیشگفتار

در شرع مبین اسلام احکام براساس مصالح و مفاسد وضع شده است. چنانکه امام رضا^ع در این باره فرموده است: «ان الله تبارک و تعالی لم یبیح اکلًا ولا شربًا الا لما فيه المنفعة و الصلاح و لم یحرّم الا ما فيه الضرر و التلف و الفساد»^۱. این مصالح و مفاسد، حقیقی بوده و تأثیرات مستقیم و غیرمستقیمی بر حیات دنیوی و اخروی انسان در مراتب فردی و اجتماعی در نظامات گوناگون خواهد داشت. لزوم جلب مصلحت در ادله گوناگون نقلی و لبتی به وفور در شریعت تبیین شده است تا جایی که موضوع مصلحت امری از کتاب ناپذیر در زندگی انسان محسوب می شود و نظام جامعه انسانی بدون اقامه این مهم به ثبات نخواهد رسید. خداوند متعال به دنبال تشریع جواز مصلحت، ابزاری (عقل) به انسان اعطاء نموده تا از قِبَل آن، بتواند به استکشاف این عنصر اساسی در نظامات گوناگون روی بیاورد اما دو نگاه افراط و تفریطی به جایگاه عقل در طول تاریخ، همواره سبب خطا در تشخیص مصلحت در هر جایگاهی شده است در حالی که عقل رسالت اکتساب جنان و عبودیت خداوند رحمان را بردوش دارد و طبیعتاً چنین عقلی قادر به شناخت مصالح در منظومه حقیقی شریعت است، در غیر این صورت انسان به جای مصلحت شناسی به مصلحت سازی روی خواهد آورد که نه تنها از اختلال نظام

۱. محدث نوری، حسین، مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۷۷.

انسانی جلوگیری نخواهد نمود بلکه سبب انزوای شریعت در نظامات فقهی می‌گردد. عقل وظیفه دارد برای مأنوسیت هرچه بیشتر با نقل، خود را تصفیه نماید. در حقیقت هرچه تفکر و نگاه مجتهد از مبادی فردی و شخصی خالی باشد و در عوض آن، به بنیان‌سازی براساس آیات و روایات روی بیاورد، عقل او در فهم مصالح و مفاسد، به حداقل خطای ممکن خواهد رسید و قادر خواهد بود علاوه بر حفظ نظام در پرتو عنصر مصلحت به نظام‌سازی نیز روی بیاورد.

امروزه حکومت دینی از سوی بیگانگان بیش از هر زمانی دیگری به مصلحت‌سازی و فدا نمودن شریعت در پناه این عنصر متهم می‌شود و تبیین جایگاه حقیقی مصلحت در حفظ نظام جامعه از منظر فقه سیاسی تشیع در دو حوزه سیاست داخلی و خارجی می‌تواند سبب ارائه مسیری شفاف از این عنصر اساسی در عرصه سیاست باشد. از همین روی در این اثر به دنبال تبیین نقش مصلحت در حفظ نظام در فقه سیاسی خواهیم بود.

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۵

بخش اول: کلیات شناسی

۱. حفظ نظام در منظومه فقهی..... ۱۳

۱.۱. ادله لزوم حفظ نظام..... ۱۹

۱.۱.۱. کتاب..... ۱۹

۲.۱.۱. روایات..... ۲۲

۳.۱.۱. اجماع..... ۲۴

۴.۱.۱. عقل..... ۲۶

۲.۱. جایگاه حفظ نظام در فقه سیاسی..... ۲۷

۲. مصلحت در منظومه فقهی..... ۳۳

۱.۲. ادله لزوم جلب مصلحت..... ۳۶

۱.۲.۱. کتاب..... ۳۶

۲.۱.۲. روایات..... ۳۹

۳.۱.۲. اجماع..... ۴۱

۴.۱.۲. عقل..... ۴۳

- ۲.۲. گزاره‌های تطبیقی مصلحت در روابط داخلی..... ۱۴۴
- ۱.۲.۲. نقش مصلحت در عزل و نصب مسئولین ۱۴۴
- ۲.۲.۲. نقش مصلحت در دفع فتنه و هرج و مرج ۱۴۷
- ۳.۲.۲. نقش مصلحت در ساماندهی نظام معیشتی جامعه ۱۵۰
- ۴.۲.۲. نقش مصلحت در جعل قوانین متناسب با اقتضائات زمانی..... ۱۵۴
- ۵.۲.۲. نقش مصلحت در نظارت بر ابعاد مالکیتی مردم..... ۱۵۶
- ۶.۲.۲. نقش مصلحت در معافیت‌های پرداختی و بهره‌وری مازاد از بیت‌المال ۱۵۹
- کتابنامه** ۱۶۳